СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про електронні комунікації : Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX/. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text (дата звернення: 20.01.2026).
2. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах : Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 31, ст. 286. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 20.01.2026).
3. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145- 19 (дата звернення: 20.01.2026).
4. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки : Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 12, ст.102. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text (дата звернення: 20.01.2026).
5. Про повну загальну середню освіту : Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст.226. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text (дата звернення: 22.01.2026).
6. Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Верховна рада України : офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/privacy (дата звернення: 12.01.2026).
7. Про авторське право і суміжні права : Закон України : від 23.12.1993 № 3792-XII. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3792-12 (дата звернення: 22.01.2026).

РОЛЬ НАВИЧОК КІБЕРГІГІЄНИ В СИСТЕМІ ПРОФІЛАКТИКИ ТА КОРЕКЦІЇ «ЦИФРОВИХ ТІНЕЙ» ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СИСТЕМИ МВС

Ольга ЛУНГОЛ, Андрій ШЕВЧЕНКО

В епоху тотальної цифровізації соціальна та професійна репутація особистості формується не лише на основі її реальних вчинків, а й під впливом її цифрової проекції. Для майбутніх правоохоронців, професійна діяльність яких

вимагає високих стандартів етики та безпеки, чистота цифрової історії стає критично важливою.

У науковому дискурсі прийнято розрізняти поняття «цифрового сліду» та «цифрової тіні». Якщо цифровий слід – це сукупність інформації, яку користувач залишає свідомо (публікації, коментарі, заповнені профілі тощо), то цифрова тінь – це масив даних, що генерується пасивно або формується без прямої участі суб'єкта (метадані, автоматичні геотеги, згадки іншими користувачами, записи в базах даних і т.д.) [1; 2].

Проблема полягає в тому, що курсанти закладів освіти системи МВС, як правило, усвідомлюють ризики активного цифрового сліду, проте часто нехтують небезпекою деструктивної «цифрової тіні». В умовах гібридної війни саме «тіньові» дані – фотографії з друзями, де особу відмітили без її згоди, геолокація фітнес-трекера поблизу режимного об'єкта або витоки баз даних служб доставки – стають інструментом для OSINT-розвідки ворога та дискредитації правоохоронної системи.

Метою даної роботи є обґрунтування ролі кібергігієни як педагогічного інструменту корекції цифрової тіні майбутніх офіцерів поліції.

У соціально-педагогічному вимірі кібергігієну слід розглядати не як набір технічних заборон, а як компетентність управління власною цифровою ідентичністю. Корекція деструктивної «цифрової тіні» – це процес виявлення та мінімізації небажаної інформації про особу в мережі.

Серед основних напрямів такої корекції для здобувачів освіти системи МВС виділяємо:

1. Рефлексивний аудит, або Self-OSINT. Першим кроком корекції має стати усвідомлення обсягу своєї «тіні». Курсант має володіти навичками пошуку інформації про себе очима стороннього спостерігача. Це дозволить виявити вразливості, створені третіми особами (наприклад, старі акаунти в заборонених соцмережах або фотографії на сторінках родичів).

2. Управління приватністю та метаданими, оскільки значна частина «тіні» формується автоматично. В цьому випадку навички кібергігієни дозволять

налаштувати користувацькі гаджети так, щоб мінімізувати витік даних через відключення геопозиціонування камери, заборона індексації профілю пошуковими системами, обмеження доступу додатків до контактів і т.д.

3. Соціально-комунікативна корекція. Вважаємо це найбільш складним аспектом, який передбачає роботу з соціальним оточенням. Курсант має сформувати культуру цифрової поваги серед своїх друзів та рідних, пояснюючи їм неприпустимість публікації спільних фото у формі або розголошення місця служби. Це дозволить запобігти формуванню «цифрової тіні» близькими особами.

З педагогічної точки зору, ефективне формування компетентностей кібергігієни неможливе виключно в межах традиційної лекційно-семінарської системи, оскільки ці навички мають яскраво виражений прикладний характер. Необхідна кардинальна трансформація методики викладання з акцентом на інтерактивні тренінгові заняття, воркшопи та використання симуляційних технологій. Найбільш дієвим інструментом у цьому контексті вважаємо метод моделювання ситуацій. На практиці це реалізується через аналіз фрагментарної «цифрової тіні» умовної особи: наприклад, здобувачам пропонується дослідити, здавалося б, безпечний контент – фотографію квитка на потяг, випадковий кадр із робочого кабінету або скриншот екрана смартфона. Використовуючи базовий інструментарій OSINT (розвідки за відкритими джерелами), курсанти мають реконструювати повний соціальний портрет особи, встановити її рівень матеріального забезпечення, графік пересувань та коло спілкування, а відтак – спрогнозувати конкретні ризики фізичній та інформаційній безпеці.

Такий підхід, що базується на емпіричному досвіді («навчання через дію»), дозволяє досягти подвійного ефекту: по-перше, майбутні правоохоронці наочно переконуються у вразливості персональних даних, а по-друге, у них формується стійке критичне мислення та відповідальне, рефлексивне ставлення до власного інформаційного простору. Усвідомлення того, як легко можна деанонімізувати людину за її «цифровою тінню», стає найкращим запобіжником від необдуманої поведінки в мережі Інтернет.

Отже, кібергігієна в сучасній системі професійної підготовки правоохоронців виходить далеко за межі суто технічного інструментарію захисту інформації. Її варто розглядати як комплексний соціально-педагогічний механізм цілеспрямованого формування та корекції цифрового іміджу, що базується на принципах свідомої самодисципліни. Здатність ефективно управляти власним інформаційним простором та мінімізувати «цифрову тінь» стає одним із ключових елементів професійної зрілості сучасного правоохоронця, свідченням його готовності до викликів інформаційного суспільства. Такий відповідальний підхід не лише гарантує особисту безпеку співробітника в умовах гібридних загроз, але й виступає фундаментом для зміцнення довіри населення до системи МВС, адже цифрова репутація є невід'ємною складовою авторитету правоохоронних органів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рейнська В. Цифровий слід і цифрова гігієна: як захистити персональні дані від зловмисників. Цифрова трансформація освіти та науки : матеріали II Всеукраїнських науково-практичної конференції, 14-15 берез. 2024 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2024. С. 197 – 201.

2. Лунгол О.М. Роль кібергігієни у безпеці та розвитку українського суспільства. Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 30 квітня 2024 р.). Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2024. С. 268-270.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМ СЛІДОМ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВА МЕДІАГРАМОТНОСТІ

Ксенія НІКОЛЕНКО

Концепція формування культури управління цифровим слідом серед здобувачів освіти дедалі більше визнається ключовим компонентом освіти з медіаграмотності в цифрову епоху. Цифровий слід стосується слідів та записів онлайн-активності людини, включаючи взаємодію в соціальних мережах, історію